

УДК 81'373.611

Лілія Костич, канд. філол. наук, доц.
КНУ імені Тараса Шевченка, Київ

СТАТУС СЛОВОВІРНОЇ КАТЕГОРІЇ

У статті простежується історія становлення поняття про слововірну категорію, розглядаються складові слововірної категорії в аспекті їх систематизації та ієрархічного упорядкування.

Ключові слова: слововір, історія дослідження, слововірна категорія.

У широкому лінгвістичному розумінні терміном "категорія" традиційно позначають певну сукупність мовних одиниць, які об'єднані спільною ознакою. Початки дослідження лінгвальних категорій сягають теоретичних положень визначного грека Арістотеля (384–322 рр. до н. е.). Розроблена філософом теорія логічних категорій мала не лише онтологічно-гносеологічне осмислення, але й мовне: категорії сутність, кількість, якість, відношення, місце, час, положення, стан, дія, перетерплювання (турбота, страждання) Арістотель розглядає як категорії буття, категорії пізнання та категорії мови [Арістотель : 55; Булатов, Иванов : 19].

За характером ознак лінгвістичні категорії неоднотипні: класифікаційні (лексико-граматичні, слововірні) категорії характеризують лексему (похідне слово) і є постійними; за словозмінними (власне граматичними) категоріями мовна одиниця може змінюватися.

У мовознавчих працях граматичні категорії досліджують як такі, що утворюють замкнуті системи протиставлених граматичних форм у межах спільного для них граматичного значення [Докуліл : 5–8; Бондарко : 29–30; Кучеренко : 44–80]. Згідно з семантико-граматичною концепцією у граматичних категоріях знаходять вияв лише ті поняття, які набувають у мові свого формального вираження [Мещанинов : 234; Вихованець 2004 : 29], а тому граматична категорія становить єдність граматичної форми і граматичного змісту. Так, І. Кучеренко визначав граматичну категорію "як найбільш загальне поняття граматики, у значенні якого узагальнено відображаються найбільш істотні риси

ряду однорідних граматичних значень, усвідомлюване як діалектична єдність двох чи кількох співвідносних між собою й протиставлених граматичних значень, однорідних за змістом і способами вираження у структурі слів" [Кучеренко : 80].

Власне граматичні, лексико-граматичні й словотвірні категорії мають різний рівень абстракції. Дослідники зауважують, що "словозмінні категорії є вищим ступенем граматикизації, ніж словотвірні. У середині останніх ієрархія залежить від семантичної сфери" [Курилович : 428; Виноградов : 192]. За рівнем абстракції словотвірні категорії перебувають між власне граматичними й лексико-граматичними лінгвістичними категоріями та виявляють залежність від них обох. Як зауважує М. Докуліл, "між словотвірними й граматичними категоріями є істотна відмінність у ступені та якості абстракції: словотвірні категорії, з одного боку, завжди охоплюють певні лексико-семантичні класи; з другого боку, вони самі містяться в більш загальних лексико-семантичних категоріях; у граматичних категоріях ми ніколи не знаходимо простого більшого чи меншого узагальнення лексичних значень; граматичні категорії лише будуються на лексичних значеннях, але абстрагуються від них" [Dokulil : 192–193]. Формальне вираження категоризувальної семи в морфології флективної мови здійснюється, у першу чергу, за допомогою флексій, у словотворі – суфіксами й префіксами¹. На морфологічному рівні виразною є опозиція словоформ, на підставі чого мовознавці виокремлюють граматичні (морфологічні) категорії. У словотворі "опозиція дериватів за допомогою словотворчих засобів у межах спільного граматичного значення взагалі не формується" [Городенська 1994 : 23], хоча в деяких випадках таке протиставлення можливе [Вихованець 2004 : 134–135; Костич : 410–416].

¹ У широкому розумінні категорії мови формують елементи, виокремлені на основі певної спільної властивості. Залежно від складу категоризувальної сукупності, характеру категоризувальної ознаки й відношення цієї ознаки до класів групування виокремлюють різні типи категорій. У тому випадку, коли "категоризувальна сема набуває формального вираження засобами словотвору, категорія називається словотвірною, наприклад, 'імена діяча' (*учи-тель, воз-чик, бег-ун*), 'слотливі імена' (*дом-ик, дым-ок, блин-чик*)" [Бульгіна, Крылов : 215–216].

У практиці лінгвістичних досліджень застосовують різні критерії щодо кваліфікації й виокремлення словотвірних категорій. На кожному новому щаблі розвитку мовознавчої думки питання про статус словотвірної категорії залишається актуальним, виявляючи нові грані його розв'язання. Так, до пошуку чітких критеріїв аналізу й опису словотвірної категорії спонукає мовознавців специфічна природа словотвірної категорії в аспекті її когнітивно-функціонально-змістових особливостей і механізмів творення. Дискусійними залишаються як загальне питання про доречність терміна "словотвірна категорія" у його традиційному використанні на позначення словотвірних типів, об'єднаних на основі спільності словотвірного значення, так і часткові теоретичні міркування про рівень узагальнення словотвірної семантики, тотожність / нетотожність способів словотвірної номінації, частиномовної належності твірних щодо однієї словотвірної категорії.

Розглядаючи теоретичні й теоретико-практичні дослідження природи словотвірної категорії, не ставимо за мету здійснити вичерпний огляд граматичних теорій. Рушійним у роботі є прагнення простежити розвиток лінгвістичної думки, динаміку й наступність лінгвістичних концепцій, що, зрештою, відображає їхню взаємодію, а не окремішність. Важливим аспектом дослідження є спроба показати ієрархічну упорядкованість словотвірної категорії, охарактеризувати системні зв'язки, що виникають між її складниками.

Словотвірна категорія є центральним компонентом в ієрархії комплексних одиниць словотвору і, закономірно, важливою теоретико-методологічною базою ґрунтовного дослідження словотвірної системи. Основи вивчення словотвірних категорій були закладені в працях таких провідних учених, як О. Потебня, М. Крушевський, М. Покровський, В. Богородицький, О. Пешковський, В. Дорошевський, В. Виноградов, М. Докулід, І. Ковалик та ін. Учені XIX – поч. XX ст. розглядали словотвірні категорії в ракурсі інших мовознавчих тем: щодо значення слова, досліджуючи розвиток частин мови і, відповідно, природу та історію становлення словотвірних категорій дії, збірності, абстрактності (клас іменників) [Потебня : 25]; у зв'язку з тими змінами, які відбуваються в межах словотвірних категорій щодо

їхнього виокремлення й структурування (Покровский М. М. Семантологические исследования в области древних языков // Учен. зап. Московского университета. – 1896. – Вып. 23; Покровский М. М. Материалы для исторической грамматики латинского языка // Учен. зап. Московского университета. – 1899. – Вып. 25; Покровский М. М. Несколько вопросов из области семасиологии // Филологические обозрения. – М., 1897. – Т. XII. – Кн. 1; Крушевский Н. В. Очерк науки о языке. – Казань. – 1888) [Див.: Виноградов : 187]; у зв'язку із синтаксисом через протиставлення синтаксичних ("відображають залежність одних слів у мовленні від інших") і несинтаксичних, або словотвірних ("не позначають такої залежності") категорій [Пешковский : 30–33]. Прагнучи актуалізувати насамперед семасіологічний аспект морфології, В. Богородицький розглядає лише суфіксальні словотвірні категорії, за допомогою яких класифікується вся різноманітність предметів світу [Богородицкий : 136]. У теорії чеського мовознавця М. Докуліла словотвірна категорія має статус головної одиниці опису словотвірної системи, а також загальнішої, ніж словотвірний тип, комплексної одиниці, оскільки, на відміну від останнього, "абстрагується від єдності форманта" (дериватора) [Dokulil 1962 : 203–204].

Тлумачення суті словотвірної категорії, запропоноване українським ученим І. Коваликом, пов'язане з ідеєю про самостійність і впорядкованість словотвірної системи мови як системи підсистем, цілого, "частини якого перебувають між собою в закономірних співвідношеннях і постійних взаємозв'язках" [Ковалик 1958 : 12–13]. Розвиваючи погляди М. Крушевського, Л. Булаховського, В. Виноградова, учений у складі словотвірної будови мови виленює взаємопов'язані супідрядні частини ("супідрядні словотворчі класи" – своєрідне узагальнення словотвірних категорій на рівні частин мови, напр., найменування ознаки (прикметник), кожен із яких "у межах всіх частин мови являє собою систему словотворчих величин нижчого порядку, які можна назвати словотворчими категоріями. У межах словотворчого класу такої частини мови, як прикметник, виділяється система словотворчих категорій якісних і відносних з присвійними прикметників, а в рамках останніх виявляються окремі словотворчі типи,

сукупність яких якісно відрізняється в межах згаданих прикметникових словотворчих категорій" [Ковалик 1958 : 13]. Згідно з традиційним формально-граматичним підходом, І. Ковалик визначає словотвірну категорію як загальне абстрактне поняття, що охоплює всю сукупність підпорядкованих йому словотвірних розрядів, об'єднаних одним дуже загальним значенням і "які об'єднують семантично однорідні словотвірні типи" [Ковалик 1961 : 11]. У пізніших теоретичних працях учений послідовно розробляє поняття деривативи², через призму цієї лінгвоодиниці осмислює словотвірну систему мови як "цілісну єдність її дериватив". Закономірно, що це відображається також у розумінні та визначенні поняття словотвірна категорія: "це сукупність дериватив із спільним загальним словотвірним значенням, вираженим певним комплексом словотвірних засобів" [Ковалик 1979 : 36]. Залежно від способу словотвору, І. Ковалик розмежовує афіксальні, морфолого-синтаксичні, лексико-морфологічні та семантичні деривативи, тобто узагальнені інваріанти всіх одноструктурних дериватив (похідних слів) [Ковалик 1979 : 35]. Деривативи систематизуються у словотвірні типи, які закономірно охоплюють усі способи словотворення. Розвиваючи погляди ученого, Г. Циганенко, крім понять "словотвірний тип" і "словотвірна категорія", розглядає "словотвірний розряд" як сукупність семантично однорідних словотвірних типів і "словотвірний клас", тобто узагальнення словотвірних категорій на рівні частин мови (напр., назва предмета для іменника). Таким чином, однофункційні словотвірні типи формують словотвірний розряд, а об'єднані загальним значенням словотвірні розряди утворюють словотвірні категорії, які належать до певних класів у межах частин мови [Циганенко 1978: 109; Циганенко 1983: 11].

Грунтуючись на розумінні словотвірних процесів як умотивованого поєднання твірної основи та словотворчого форманта, у славістиці терміном "словотвірна категорія" зазвичай позначають сукупність похідних слів, які належать до тієї самої частини

² "Дериватива – це базова субстанціональна мовна одиниця словотвірною рівня, що характеризується відповідною словотвірною формою та словотвірним значенням" [Ковалик 1979 : 35].

мови; об'єднання словотвірних типів зі спільним словотвірним значенням, однаковим способом творення, але з різними словотворчими формантами [Клименко : 571; Козленко : 207; Селіванова : 565; Улуханов : 129–130]. Ілюстрацією до такого тлумачення може бути словотвірна категорія зі значенням 'виконавець дії', яка об'єднує типи із суфіксами **-ач-**, **-ець-**, **-тель-**, **-ик-**, **-ун-**, **-ій-** (*глядач, грець, учитель, кріпильник, плаксун, палій*).

На думку деяких дослідників, словотвірна категоризація поширюється на всі похідні утворення незалежно від частини мовної належності твірних основ та способу словотворення [Земская : 39]. Розширюючи межі словотвірної категорії, Р. Манучарян розуміє під словотвірною категорією "ряди похідних із різними формантами й способами словотворення на основі спільності словотвірного значення" [Манучарян : 197]. На думку вченого, словотвірне значення виникає внаслідок поєднання твірної основи та афікса або ж формується на основі асоціативних зв'язків, тобто притаманне похідним, що утворені не лише морфологічним, але й іншими способами словотворення. А тому закономірно, що словотвірна категоризація охоплює всі похідні утворення зі спільним словотвірним значенням, які групуються в однофункційні словотвірні типи, що різняться формальними показниками. Таке широке потрактування словотвірної категорії не знайшло серед мовознавців однозначного схвалення, оскільки поетапний аналіз похідних, утворених одним способом словотворення, що узгоджується з вузькою інтерпретацією словотвірної категорії, "відкриває великий оперативний простір для дослідника, робить опис інформативнішим, наближеним до мовної конкретності" [Нещименко : 96; Белякова : 27].

У дериватології словотвірну категорію розглядають головним чином як сукупність слів зі спільним словотвірним значенням або сукупність словотвірних типів, виокремлених на основі спільної словотвірної семантики.

Водночас у новітньому мовознавстві простежується рух теоретичної думки від структуралізму до генеративізму, функціонального й когнітивно-дискурсивного осмислення явищ мови. У цьому ракурсі розвивається функціонально-категорійний під-

хід до аналізу похідних одиниць, який в україністиці розвивають І. Вихованець, К. Городенська, М. Мірченко, В. Олексенко та ін. Згідно з таким потрактуванням словотвір формує свої категорії в структурі речення, використовуючи для цього морфологічні засоби. Словотвірні категорії обслуговують словотвірний рівень мови й характеризуються виразнішою порівняно з морфологічними категоріями конкретністю [Вихованець 1996 : 181; Вихованець 2000 : 6]. Поява більшості похідних номінацій і, закономірно, формування словотвірних категорій є наслідком трансформаційних синтаксичних і словотвірних процесів, що відбуваються в мові. У синтаксичній системі витворюється дериват і здійснюється його мотивація на основі базових (твірних) номінацій. Синтаксичний лад мови передбачає напрями дериваційних процесів. Останні "грунтуються на складних взаємозв'язках предикатних і непредикатних знаків семантично елементарних речень, які самостійно або в сполученні з іншими семантично елементарними реченнями трансформуються в реальні деривати" [Городенська 1994 : 23].

Різновекторність досліджень природи словотвірної категорії свого часу спрогнозував В. Виноградов, зауважуючи: "Аналіз словотвірних категорій, хоча б суфіксального типу, підводить до висновку про необхідність розмежовувати сам процес формування словотвірної категорії, поповнення її новими словами, а також морфологічні правила творення слів відповідного типу й закони семантичного розвитку певної категорії, потенційний паралелізм розвитку значень у слів цієї категорії, інакше кажучи: у словотвірних категоріях виразно розмежовуються дві площини: структурно-граматична й семантико-лексикологічна" [Виноградов : 190].

Ураховуючи те, що в основі формування словотвірної категорії лежить семантичний критерій, спільна властивість, яка в мові через посередність синтаксичної конструкції набуває формального закріплення засобами словотвору, вважаємо, що словотвірна категорія має семантико-граматичну природу: семантичну, синтаксичну та словотвірну. Синтаксична зумовленість

словотвірних процесів є досить виразною³, адже першим кроком у будь-якій номінації є творення двокомпонентної одиниці-конструкції (означуване й означення), а другим – її тяжіння до перетворення на однокомпонентну. Вивчення праць дослідників і власний аналіз історичного матеріалу дають підстави розглядати словотвірну категорію, по-перше, у ракурсі механізмів творення, урахувавши відповідні синтаксичні конструкції (наприклад, за влучним визначенням А. Грищенка, складні речення із підрядною означальною предикативною частиною, сполуки з іменниковим неузгодженим означенням та ін. є своєрідним "семантичним фундаментом" похідних відносних прикметників) і, по-друге, як ієрархічно організовану систему, у структуруванні якої простежуються виразні закономірності. Семантико-граматичну природу словотвірної категорії відображають, на нашу думку, такі етапи наукового дослідження: 1) виокремлення словотвірних (семантико-словотвірних) гіперкатегорій на основі понятійного критерію, змістової категоризації світу, установлення загальної семантики (напр., у класі прикметників це 'локативність', 'темпоральність', 'посесивність', 'речовинність' та ін.); 2) виокремлення словотвірних субкатегорій, які формують похідні зі спільною частковою семантикою (наприклад, словотвірна гіперкатегорія локатива – словотвірні субкатегорії 'широкий необмежений простір', 'широкий обмежений простір (територія)', 'неширокий простір', 'місцеспоруда, де щось відбувається' та ін.; словотвірна гіперкатегорія

³ Пор. міркування А. Грищенка: в основі словосполучень *мідний самовар*, *мідний сплав*, *мідний рудник* лежать різні глибинні синтаксичні конструкції, а саме: а) самовар виготовлено з *міді* (вказівка на матеріал); б) *мідь* входить до складу сплаву (вказівка на частину цілого); в) на руднику добувають *мідь* (вказівка на об'єкт дії). Таким чином, у наведених прикладах засвідчені три різні значення прикметникової відносності, які випливають не з функції відповідного прикметникового суфікса, а з того синтаксичного значення, в якому відповідний іменник вживається у мотивуючій синтаксичній конструкції" [Грищенко : 119–120].

посесивності – словотвірні субкатегорії 'власне присвійність', 'послаблена присвійність (відносна присвійність)', в яких групуються деривати, що вказують, відповідно, а) на ознаку предмета за його належністю особі; б) контамінують відносну й посесивну ознаки; 4) установлення словотвірних класів за двома критеріями: спосіб словотворення; частиномовна належність твірного слова; 5) виокремлення у межах словотвірних класів словотвірних типів, у яких групуються похідні одиниці за спільністю: а) словотворчого форманта й, відповідно, способу творення; б) частиномовної належності твірних основ; в) словотвірного значення; б) аналіз у межах словотвірних типів підтипів: а) формальних (такими є словотвірні моделі, які розмежовують за наявністю / відсутністю морфологічних процесів (чергування, усічення і под.), що супроводжують творення слова) і б) семантичних (виокремлюються з огляду на лексико-семантичні характеристики твірних слів).

Комунікативне призначення словотвірних дериватів відображають установлені найзагальніші функції словотвору (власне-номінативна, конструктивна, компресивна, експресивна, стилістична) [Земская : 8]. Наприклад, відіменникові присвійні прикметники формують словотвірну гіперкатегорію посесивності й виконують у мові власне-номінативну й конструктивну роль, оскільки, з одного боку, задовольняють потреби мовців у номінації (переномінації) фрагментів (предметів, явищ) реального світу, з другого – змінюють структуру мовлення, пор.: *Брат має книгу (Книга належить братові) → книга брата → братова книга. Птах має крила (Крила належить птахові) → крила птаха → пташині крила.* Такі деривати конденсують значення адресата і предиката належності [Городенська 1987 : 25; Грищенко : 117–118]. Вони групуються в окремі словотвірні типи на основі притаманної їм єдності трьох компонентів: а) твірних слів (основ), якими є іменники-назви істот; б) однакової функції похідних – вираження присвійної семантики; в) спільності словотворчого афікса-ад'єктиватора. Поява словотвірної субкатегорії зумовлена тенденцією до прикметникового вираження атрибутивних відношень, що спричиняє перехід присубстантивних

іменників у формі родового відмінка, які виконують роль атрибутів належності, у прикметники. При цьому граматичну ад'ективацію предметності остаточно закріплюють словотворчі суфікси, які творять похідні лексеми з індивідуально-присвійною семантикою та присвійно-відносною семантикою. Отже, присвійні деривати є наслідком граматичної ад'ективації присубстантивних іменників – власних і загальних назв осіб у формі родового відмінка. Співіснування двох засобів вираження посесивної семантики – конструкцій із генітивом і морфологізованих прикметників – фіксують найдавніші писемні пам'ятки української мови.

З історико-генетичного погляду словотвірну гіперкатегорію присвійності формують словотвірні субкатегорії індивідуально-присвійних і присвійно-відносних дериватів. У межах останніх виокремлюються суфіксальні дериваційні класи, які об'єднують словотвірні типи із суфіксами **-ов/-ев-** (< **-овь/-евь-** < **-*ovъ-**), **-ів, -ин-/-ін** (< **-инь-** < **-*ipъ-**), **-ач-** (< **-ач-** < **-*etjъ-**), **-ськ-** (< **-ьск-** < **-*isko-**), **-н'-** (< **-ън'-** < **-*ъnjъ-**), (суфіксифлексією **-ій**), **-*jъ-** < **-*jo-**, **-ий** < **-ии-** < **-*ъjъ-** < **-*ijо**). Словотвірні типи засвідчують неоднакову словотворчу здатність і можливість продукувати нові похідні, виявляють різну активність. Аналіз продуктивності словотвірних типів на різних хронологічних зрізах відкриває можливості для вияву певних закономірностей у становленні, розвитку та функціонуванні словотвірних категорій.

Таким чином, словотвірна категорія є комплексною семантично однорідною одиницею словотвірної системи мови, мінімальною одиницею якої є дериват (похідне слово). Механізми творення дериватів і, відповідно, опозиція твірна база – похідне слово відображають синтагматичні відношення в організації словотвірної категорії. У такому ракурсі словотвірну категорію формують похідні одиниці, визначальною ознакою яких є тотожність частиномовної належності й словотвірної семантики незалежно від способу творення й частиномовних характеристик твірної бази. Ієрархічна формально-семантична упорядкованість словотвірної категорії (словотвірна (семантико-словотвірна) гіперкатегорія – словотвірна субкатегорія – словотвірний клас – словотвірний тип – словотвірний підтип) є проявом її парадигматичної організації.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. *Аристотель*. Сочинения : В 4-х т. / под. ред. З. Н. Микеладзе / Аристотель. – М. : Мысль, 1978. – Т. 2. – 687 с.
2. *Белякова Г. В.* Словообразовательная категория суффиксальных локативных существительных в современном русском языке: монография / Г. В. Белякова. – Астрахань : Издательский дом "Астраханский университет", 2007. – 170 с.
3. *Богородицкий В. А.* Общий курс русской грамматики (из университетских чтений) / В. А. Богородицкий. – М.–Л. : Госуд. соц.-эконом. изд-во, 1935. – 356 с.
4. *Бондарко А. В.* Теория морфологических категорий / А. В. Бондарко. – Л. : Наука, 1976. – 254 с.
5. *Булатов М. А.* Категории диалектики, их развитие и функции / М. А. Булатов, В. П. Иванов. – К. : Наук. думка, 1980. – 364 с.
6. *Булыгина Т. В.* Категория / Т. В. Булыгина, С. А. Крылов // Лингвистический энциклопедический словарь; гл. ред. В. Н. Ярцева. – М. : Сов. энциклопедия, 1990. – С. 215–216.
7. *Виноградов В. В.* Словообразование и его отношение к грамматике и лексикологии (на материале русского и родственных языков) / В. В. Виноградов // Избранные труды: Исследования по русской грамматике. – М. : Наука, 1975. – С. 166–229.
8. *Вихованець І. Р.* Принципи категорійної граматики української мови / І. Р. Вихованець // Тези та повідомлення III Міжнародного конгресу україністів: Мовознавство. – Харків : Око, 1996. – С. 177–181.
9. *Вихованець І. Р.* Теоретичні засади категорійної граматики української мови / І. Р. Вихованець // Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського: Зб. наук. праць. Серія: філологія. – Вінниця : Вид-во ВДПУ, 2000. – С. 3–6.
10. *Вихованець І. Р.* Теоретична морфологія української мови: Академ. граMATика укр. мови / за ред. І. Вихованця / І. Вихованець, К. Городенська. – К. : Унів. вид-во "Пульсари", 2004. – 400 с.
11. *Городенська К. Г.* Семантичні функції дериваційних морфем / К. Г. Городенська // Мовознавство. – 1987. – № 1. – С. 20–30.
12. *Городенська К. Г.* Проблема виділення словотвірних категорій (на матеріалі іменника) / К. Г. Городенська // Мовознавство. – 1994. – № 6. – С. 22–28.
13. *Грищенко А. П.* Морфемна структура прикметника української мови (суффіксальний словотвір) / А. П. Грищенко // Морфологічна будова сучасної української мови. – К. : Наук. думка, 1975. – С. 96–140.
14. *Докулил М. К.* вопросу о морфологической категории / М. К. Докулил // Вопросы языкознания. – 1967. – № 6. – С. 5–8.
15. *Земская Е. А.* Словообразование как деятельность / Е. А. Земская. – М. : Наука, 1992. – 221 с.
16. *Клименко Н. Ф.* Словотвірна категорія / Н. Ф. Клименко // "Українська мова". Енциклопедія. Редкол.: Русанівський В. М., Тараненко О. О. (співголови), М. П. Зяблюк та ін. – К. : "Укр. енцикл.", 2000. – С. 571.

17. *Ковалик І. І.* Вчення про словотвір (словотворчі частини слова) / І. І. Ковалик. – Львів: Вид-во Львів-го ун-ту, 1958. – 77 с.

18. *Ковалик І. І.* Вопросы словообразования имён существительных восточнославянских языков в сравнении с другими славянскими языками: автореф. дисс. на соиск. научн. степени доктора филол. наук / И. И. Ковалик. – Львов, 1961. – 37 с.

19. *Ковалик І. І.* Дериватологія (словотвір) як самостійна лінгвістична дисципліна та її місце у системі наук про мову / І. І. Ковалик // Словотвір сучасної української літературної мови / відпов. ред. М. А. Жовтобрюх. – К.: Наук. думка, 1979. – С. 5–56.

20. *Козленко І. В.* Словотвірна категорія / І. В. Козленко // Сучасна українська мова: Морфологія: підручник / за ред. А. К. Мойсієнка / Л. А. Алексієнко, О. М. Зубань, І. В. Козленко. – К.: Знання, 2013. – С. 207–208.

21. *Костич Л. М.* Категорія кількісної градації ознаки в українській мові / Л. М. Костич // Лінгвістичні студії: зб. наук. праць / наук. ред. А. П. Загнітко. – Донецьк, 2003. – Вип. 11. – Ч. II. – С. 410–416.

22. *Курилович Е.* О методах внутренней реконструкции / Е. Курилович // Новое в лингвистике / сост. Звегинцев В. А. – М.: Прогресс, 1965. – Вып. 4. – С. 400–433.

23. *Кучеренко І. К.* Теоретичні питання граматики української мови: Морфологія / І. К. Кучеренко. – Вінниця: "Поділля-2000", 2003. – 464 с.

24. *Манучарян Р. С.* Словообразовательные значения и формы в русском и армянском языках: учеб. пособие для филол. фак-тов вузов / Р. С. Манучарян. – Ереван: Луйс, 1981. – 315 с.

25. *Мещанинов И. И.* Члены предложения и части речи / И. И. Мещанинов. – Л.: Наука, 1978. – 386 с.

26. *Нещименко Г. П.* К проблеме сопоставительного изучения славянского именного словообразования / Г. П. Нещименко, Ю. Ю. Гайдукова // Теоретические и методические проблемы сопоставительного изучения славянских языков. – М.: Наука, 1994. – С. 93–126.

27. *Пешковский А. М.* Русский синтаксис в научном освещении / А. М. Пешковский. – М.: Языки славянской культуры, 2001. – 544 с.

28. *Потебня А. А.* Из записок по русской грамматике: в 4 т. / А. А. Потебня. – М.: Просвещение, 1968. – Т. 3. – 551 с.

29. *Селіванова О.* Сучасна лінгвістика: термінологічна енциклопедія / О. Селіванова. – Полтава: Довкілля-К, 2006. – 716 с.

30. *Улуханов И. С.* Словообразовательная семантика в русском языке и принципы её описания / И. С. Улуханов. – М.: Издательство ЛКИ, 2007. – 256 с.

31. *Циганенко Г. П.* Словотвірне значення як категорія дериватології / Г. П. Циганенко // Словотвірна семантика східнослов'янських мов. – К.: Наук. думка, 1983. – С. 5–17.

32. *Цыганенко Г. П.* Состав слова и словообразование в русском языке / Г. П. Цыганенко. – К.: Рад. школа, 1978. – 152 с.

33. *Dokulil M.* Tvoření slov v češtině. I. Teorie odvozování slov / M. Dokulil. – Praha: ČAV, 1962. – 263 s.

Лилия Костыч, канд. філол. наук, доц.
КНУ імені Тараса Шевченка, Київ

Статус словообразовательной категории

В статье рассматривается история становления понятия о словообразовательной категории, анализируются составные компоненты словообразовательной категории в аспекте их иерархической систематизации.

Ключевые слова: *словообразование, история исследования, словообразовательная категория.*

Kostych Liliya, Ph D, Doc.
Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv

The status of the word-formative category

The article examines the word-formative category, the history of its scientific research, its components and the specific of hierarchical order.

Keywords: *word-formation, the history of research, word-formative category.*